

Châng Thlan: *Rome 11:1.*

Zirlaite Tân:

Hriat Tûr: Khawvêlpum puia Isua Krista ringtû zawng zawngte tân chhandamna hi chan theih a ni tih manthiam.

Vei Tûr: Pathiana chhuak chhandamna chang tûrin khawngaihna thuhmun chu khawvêla hnam tin, chi tinin an mamawh theuh tih uâr taka sawi.

Tih Tûr: Kan mi tawh apiangte hnêna chanchin tha thuchah hrih chhâwn zêl.

THUPI THEN

I. Hriat Tûr: Chhandamna Hi Kristâ Zâra Mî Zawng Zawng Dawn Theih A Ni

- A Khawvêl hnam tin zîngah Pathian khawngaihna a thlen phâk loh an awm em? Eng vâng nge?
- B Chhandamna chu mi tin tân a nih avângin mi tinte hi chhandam an ni vek dâwn em? Eng vâng nge?
- C Engtin nge chhandamna hi neih a nih?

II. Vei Tûr: Mihring Zawng Zawngte Inantlâna Hmuchhuakin

- A Engtik lai khân nge i kiang vêla mîte nên inzawm deuh riâuva i hriat lai lo ni le?
- B Chhandam tlâk nihna thû-ah, hnam/chî zâwnga lo danglam bîk deuhthe an awm em? Eng vâng nge?

III. Tih Tûr: Chhandamna Chu Mî Zawng Zawng Tân A Nihna Hi I Vêla Mîte Hrilh Vê Ang Che

- A Engtin nge chanchin ƣa hrilhnain chî/hnam inthliârna dâi a ƣhiah ƣhin?
- B Engtin nge i dinhmuna ding anga mi dangte i en zârah anmahni i en dân a lo danglam hlauh theih ang?

KHAIKHÂWMNA: Isua Krista rinna zâra chhandamna hi, Amâ chung a rinna an nghah phawt chuan, lei mihring zawng zawngte tân dawn theih ƣeuh a ni. Hei hian mî zawng zawng hi chhandamna mamawh ƣeuh kan ni tih a kâwk a. Hê thutak hi kan manthiam chuan, mîte chungah khawngaih-lainatna neiin, Isua Kristaa chanchin ƣa awm chu mi dangte hrilh tûrin Pathian tân kan inpeih sâ diam mai ang.

INZIRTÎR DÂN TÛR

RAHBI 1—Chawk phûr rawh

Châng Thlan: Rome 11:1

Thlarau ƣhanna atâna thu pawimawh: Pathianin mi tinte chhandam an nihna kawng A zawnsak tih pawmna zârah, Kristiante hi kan chhehvêl mi chi tinte tâna inhawng leh khawngaih-lainattu kan lo ni lehzual ang.

ZIRTIRTÛTE PUÂL: Chhandamna hi Juda leh Jentail-te bâk, hê leia chêng zawng zawngte tân pawh a ni vek tih in pâwlten an hriat nân ƣanpui la. Hei hian sâkhaw pâwl tin rêng: Hindu te, Muslim te, tharum thawh chêng te, ruihhlo ngai te, chênna nei lo te, hausa leh rethei, mi hâng leh mi ngo, mi eng leh buâng, mi tin a huâp vek a ni. Grik ƣawng chuan Jentail tih hi ‘hnamte’ tihna mai niin, Israel tih loh chu a huâm tel vek zâwk a ni.

Sawi Hawn Nân: Cory-ate chuan nipui chawlh laiin, high sikul zirlaite chu chênna mûmal nei lote awmna hmun mission enkawl chu an tlawh a. Zirlai tinte chu engti zâwng

emaw tala ãanpui tûra tih an ni a. Cory-a chu an thil chhêk khâwmna thingrem vêl rawng hnawihpui tûra tih a ni a. Chuta lo awm sâte nêan an thawk tlang a, chûng mîte chuan a nunah a ãha zâwngin danglamna eng emaw tak an thlen ta a ni.

Rawng an hnawih lai chuan, Cory-a chuan a rawng hnawihpui pa chu a chanchinte a zâwt a. Chû pa chuan Cory-a hnênah hun rei vak lo kal ta kha chuan kohhran enkawltu pastor a nih thûte a hrilh a. A kohhran enkawl chu a zo ta lo a ni ber mai a, an chhûngkua pawh a buai zo ta a ni. An kohhran chu an keh darh a, chutiingin an chhûngkua pawh an keh darh ta zêl a. Khawhar taka awmin, chû chu pumpelth dân kawng a dap a. A nupuiin a chhuahsan tâkah chuan chênna tûr a nei lo va, chuvâng chuan a ãhian hlui chu a bêl a. A ãhianpa chuan ‘damdâwi ruihhlo’ a pê a. Ani chuan chutiang ruihhlote chu a hmang vê ang tih pawh a inring ngai rêng rêng lo va; mahse, chutiang rilru beidawna dinhmunah meuh chuan a lo ‘Aw’ vê ta mai sî a ni. Chuta chin chu ruihhlo ngâi a lo ni vê ta dêr mai a, park-ahte chuan a chat thla vêl ãhîn a. Hun eng emaw chen enkawlna hmuna a awm hnûin, a lo zia awm leh ta a, nun awmze neiin a lo nung leh ãan ta. Chulai hmuna chêng vê dangte pawh chuan “Pastor” tiin an ko ãhîn a, thlarau lam mamawhte a hnên aãangin an inchâwk ngah ãhîn a ni.

Chutiang chanchin a hriat hnû chuan, Cory-a chuan tû pawh hi nun derthâwng tak nei ãheuh kan ni tih Chiang takin a hre ta a. Hetah hian pa pahnih, pastor vê vê chu an awm a ni. Keimahni nihna eng vâng mah ni lo, Pathian khawngaihna avângin beidawna leh lungngaihna khur thûk atâ chhan chhuah kan ni ãhîn.

Zawhna Sawi ho tûr:

- ❶ I anpui anga i ngaih ni ngaih hauh lote nêna dinhmun inanga awm nia i inhriat lai chanchin kha sawi teh.

- ② Anmahni nêh dinhmun inanga kan inhriat tâkah chuan, engtin nge an chung kan rilru put phungte a lo danglam ðhin?

RAHBI 2—Zawng chhuak rawh

ZIRTIRTÛTE PUÁL: Pathian Lehkathû, *Rome 10* leh *11* hmun ðhenkhat in kaltlang laiin, in pâwl member-te chu zirlai thupui leh hêng bungte lama chênpuì zêl la, chû chu rinna felna thû a ni. Chhandamna hi keimahni lam beihnaa lo thleng a ni lo va, Kristaa dân hlenchhuah a nihna zârah a ni zâwk.

ZIR ZÂUNA

I. Chhandam Nih Châk (*Rome 10:1–4*.)

Hêng bung *10* leh *11* thûte phêna Paula chawkpêrtu pawm hi a pawimawh a. Paula phûrna chu mî zawng zawngin chhandamna an hmuh ðeuh a duh vâng a ni. Chhandamna eng pawh ni lo vin, Pathian felnaa innghat chhandamna a ni a, chû chu thiltihte leh mahnia-beihna aţanga felna a ni lo.

Paula sawi dânin Judaten chhandamna an zawn chu anmahni felna hmangin an bei a, Pathian felna dodâl chiah a ni. Mîte beihnaa innghat chhandamna chu Pathiana chhuak chhandamna thuâwih lohnaa a ni.

Paulan Krista chu “Dân tâwpna” (*Rome 10:4*, NKJV) a ni tih a sawi a. ðhenkhat chuan hê thu awmzia hi ‘dân ti bâng’ tihna angin an ngai a. Heta ‘tâwpna’ tih thû hi Grik ðawnga ‘telos’ tih aţanga lehlin a ni a. ‘Famkimna’ tia lehlin ni se a fuh zâwk ang. Krista chu dân famkimna a ni a, dân tibângtu’ a ni lo. Mihring beihnaa dân chu vawn emaw, hlen emaw theih a ni lo. Chuvâng chuan Krista chu a lo kal a, dân leh Pathian leh mihring kâra thuthlung chu a tihfamkim a ngai a; tichuan, chhandamna chu mî zawng zawng tân neih theih a lo ni ang.

Sawi Ho Tûr:

- ① Mi fel anga ngaih kan nih theih dân kawngte a awm em? Awm se, eng tin nge? Awm lo se, enga ti nge?

② Engtiang kawngin nge, Krista chu dân famkimna a lo nia i ngaih?

II. LALPA Isuâ Hnêna Intulûtin (*Rome 11:5–14.*)

Heta târlan anga chhandamna kalhmang chu inpuâna leh thinlung taka rinna neih a ni. Thiamchantîrna chu rinna zâra lo awm a ni tih han sawi nawn leh ila. Heta sawi chhuah dân hmang hi hriat thiam a har deuh mai thei e: vâna han chho leh khuarkhuruma chhuk. Hei hian eng thû nge a sawi ni ang, tû mahin mihring channa te, thihna emaw thawhlehma emaw sawi lan pawh a ngai lo, chûng chu Isuan a hlen vek tawh sî a. Tih tûr la awm chhun ni ta chu, i hmûiin i puân a, i thinlunga Isua chu LALPA a ni tih i rin a ngai a ni.

Hê ƣawngkam hi thil dawhzawmna pawimawh tak niin, Rome khuaa chêng Judate leh Jentailte tân a ni vê vê. Judate tân chuan, “LALPA tih chu” Thuthlung Hlui lama Yahweh sawina a ni a, Rome khua leh tuite tân chuan “Lalpa” tih chu Kaisara sawina a ni vê thung. Chutianga chuan, Judate leh Jentailte tân Isua chu LALPA a nihna pawm a ngai vê vê a ni. Judate chuan Isua kha Thuthlung Hlui huna Yahweh anga an pawm a ngai a. Chutiangin, an rinna chu an hnutchhiah lo va, an ƣobul chu an nemnghet mai zâwk a ni. Jentailte tân chuan, Kaisara an Lalpa anga an neih chu an bânsan a ngai a, a âiah Isua chu an pawm zâwk tûr a ni. Hêng mi chi hnihte hian, Isua chu LALPA a ni tia a hming an lam chuan, chhandamna an tân a awm a ni (*Rome 10:13*).

Sawi Ho Tûr:

- ① Kawng hrang hranga mîte pâwla insiam dân ziaak chhuak teh u. Chutianga pâwla an insiam dân a mîte ngaihdân ƣhenkhat chu engte nge ni hlawm?
- ② Eng tiang kawngtein nge mi chi hrang hrangten tûna hruaitu/ngaihdân an zui mêk hnênah âia Isuâ hnênah an intukluh zâwk ang?

III. Juda Sâkhua leh Kristianna Tɔbul (*Rome 11:11–24, 30–32.*)

Hêng chângahthe hian Paulan Jentail ringtûte tân vaulâwkna thû sawiin, Judate chu hnâwl lo tûrin a ti a; a bîkin Pathian nêna an inlaichîna leh chhandam an nih theihna chungchângah a ni. Paulan hetah hian tehkhinna ang rengin Israel pênga Olive zâr zawm tih ang hi a hmang a; anni chuan Isua chu LALPA a nihna an hnar a, Pathian nêna an inlaichîna thuthlung tɔbul ațanga sah thlâk an ni ta a ni. Israelte kha Pathian hnam thlante an lo ni tawh a. Thlahtubul Abrahamama, Isaaka leh Jakoba (Israela) hmanga an thlah nihnaa zawm an ni tawh a; mahse, chû mai chu a tâwk lo. Anni hian Isua an rin pawh a ngai tlat. Paula hian Jentail ringtûte chu vaulâwkna thû hrilhin, rinna hloh vângah mahni intan chhum lo tûr leh, Judate anga ti vê lo tûrin a fuih a ni.

Paula hian Judate tân pawh Pathian nêna thuthlung zâra chhandamna chang tûr lo kîr leh a harsa lo tih Jentail ringtûte hnênah a hrilh a. Chûbâkah, hnam dang zawngte âi chuan Judate tân chhandamna dawn chu a awlsam zâwk ang tih a hrilh bawk a. Judate kha chuan Isua kha an rinchhan t̄hin Yahweh a ni tih pawm mai kha a tâwk hlê a ni. A lehlamah, Jentailte erawh chuan Kaisara chu an lalpa a nihna an hnar a ngai a, a âiah Isua chu an pawm zâwk tûr a ni.

Paulan *Rome 11:30–32*-ah mi tinin Pathian thû an âwih lo vek tawh tih a sawi a. Jentailte pawhin Pathian nihna pawh hre lo vin thû an lo âwih lo tawh t̄hin a, Juda thenkhatte pawhin Isua chu an hnar tlat avângin thû an âwih lo vê tho bawk. Mahse, mî zawng zawngin thû an âwih loh t̄heuh tâkah chuan, mi zawng zawng tân zahngaihna chu a awm a, Judate leh Jentailte tân pawh a ni vek. Jentail tih chu Israel mî ni lo zawng zawngte sawina a ni tih kha hre reng ila. Chutichuan, zahngaihna chu khawvêl hnam tin, chi tin tân dawn thei t̄heuh a ni.

Ngaihtuah Teh:

- ❶ Kum zabi khatna huna Juda mîte tân âi kha chuan tâna mîte tân hian Isua chu Lalpaa pawm hi a awlsam zâwk ang nge, a khirh zâwk ang? Eng vâng nge ni?
- ❷ Paula sawi angin, an sâkhaw ʔobul avângin Israelte tâna Isua chu LALPAA pawm a awlsam a nih chuan, Muslimte tân pawh a ni vê tho a ngem, Abrahamata ʔanga lo zi chhuak vê tho an ni sî a? Eng vâng nge ni ang?
- ❸ Tûnlai khawvêlah hian eng ang hnam/chîte tân nge Krista pawm harsa deuh ang? Eng vâng nge?

RAHBI 3—A Taka Nunpui Tûr

ZIRTIRTÛTE PUÂL: *Rome 10:14–21* hi in pâwlte nêna a belna tûr sawi ho ula. In pâwl member-te chu anmahni chhehvêl bâk deuha chanchin ʔha thlentu tûr an nih chungchâng sawi ho ang che u.

A Taka Nunpui Tûr Zawhnate:

- ❶ Eng hnam/chîte zîngah nge chanchin ʔhâ i hrilhna tûr atâna inhawng deuha in hriat?
- ❷ Eng tin nge mahni hmun lum chhuahsan a, chûng mîte hnên in thlen theih dân tûr ngaihtuah teh u?
- ❸ Eng tin nge chûng chí/hnamte zîngah chuan hlâwk taka chanchin ʔha puâna in neih theih ang?

RAHBI 4—Boruak siam rawh

ZIRTIRTÛTE PUÂL: In pâwl member-ten mahni hmun lum piah lama mîte nêna inzawmna eng emaw neihpui dân tûr kawngte zawng ang che u.

Tih Tûr: In pâwla mîte chu pahnih tê têa ʔhen sawmin, hun danga thil la tihpui ngai vak loh pâwl zînga mîte nêna thil ti ho/chaw ei ho tûrin ruâhman ula. Eng tin nge an ngaih kê leh lamah in pâwlah report in pêktîr dâwn nia Enge in zir chhuah? Enge in sem chhuah?